

1M Etablering AB

Lägesbedömning för drivmedelsanläggning OKQ8 Kockbacka

1M Etablering AB har på uppdrag av OK-Q8 AB sammanställt lokaliseringsbedömning för planerad drivmedelsanläggning vid trafikplats Kockbacka, E18 i Upplands-Bro kommun.

Lägesbedömning

Nya produkter, krav på flexibilitet för framtida bränslen och ökande miljökrav har inneburit att drivmedelsanläggningarna har blivit allt dyrare att bygga. Valet av lokalisering har därför blivit allt mera kritiskt.

Lägesbedömningen innebär en avvägning mellan olika faktorer som trafikmängd, synlighet, tillgänglighet etc och som måste göras med noggrannhet och med erfarenhet från liknande etableringar, inte minst med tanke på investeringens storlek och osäkra förutsättningar för framtiden. I detta arbete har de olika drivmedelsbolagen sina egna parametrar grundade på sina respektive erfarenheter och bedömningar.

En serviceanläggning som riktar sig mot trafikanter på en stor trafikled ska för att fungera kommersiellt ligga på rätt sida av vägen för snabb och enkel tillgänglighet, dvs på höger sida, och vara kombinerad med snabbmat av ett etablerat varumärke. Infarten skall upplevas som enkel och ligga nära huvudvägen, i detta fall E18. Anläggningen ska dessutom ligga på ett "lagom" avstånd ut från staden; så pass långt ut att kunden upplever att den är ute ur köande trafik ut från staden och tillräckligt nära för att fungera för att säkert hinna fylla upp tanken, byta torkarblad, kaffe, toalettbesök etc.

En anläggning som riktar sig mot trafikanter och som ligger på vänster sida av trafikleden eller med för dålig synlighet och/eller tillgänglighet upplevs som obekvämt för trafikanten och fungerar därför inte tillräckligt bra kommersiellt.

Utveckling i regionen

I storstadsområden och främst i Stockholm med kranskommuner har ett stort antal drivmedelsanläggningar försvunnit de senaste 20 åren. Anläggningar har stängts av främst stadsbyggnadsskäl och då huvudsakligen för att ge plats för bostäder direkt eller indirekt pga. tankbilens körväg till anläggningen. Av de 26 anläggningar som fanns i Stockholms innerstad 2002 (enligt Stockholms Utrednings- och Statistikkontor) finns 8 kvar i drift 2019. Utvecklingen i kranskommunerna har varit likartad och innebär att det blir allt svårare för trafikanter att hitta drivmedel nära bostad eller arbete inom tätort; ett minskat utbud inom tätorter ökar behovet av drivmedelsanläggningar utanför tätort.

1M Etablering AB

För att fortsatt kunna erbjuda trafikanter en möjlighet att tanka, serva och tvätta sina fordon har OKQ8 sökt finna ersättningslägen främst i anslutning till trafikleder ut från staden. Det finns ett fortsatt framtida behov av denna typ av anläggningar vid trafikleder för den regionala försörjningen med bränslen. Med rätt placering kan anläggning ha generösa öppettider och erbjuda en trygg service till resenärer.

Utbudet av drivmedel går gradvis mot mer fossilfria genom både rent fossilfri produkt (tex HVO och Biogas) och en ökad inblandning av fossilfria produkter i fossila bränslen (tex etanol i bensin och HVO i diesel). Antalet El-laddare ökar snabbt och är nu en självklarhet på denna typ av anläggning. Efterfrågan av drivmedel påverkas av politiska styrmedel och en osäker framtid innebär att anläggningarna måste byggas med flexibilitet för nya drivmedel.

Anläggningarna har med rätt placering en strategisk betydelse som en samhällsviktig verksamhet vid krissituationer av olika slag.

Läget Kockbacka

E18 är av riksintresse och ingår i det av EU utpekade Trans-European Transport Network, TEN-T. I Stockholm utgör E18 en viktig väg som infart till den centrala regionkärnan från nordväst och nordost. Vägen är viktig både för arbetsresor och för näringsliv. Vägen ingår i det primära vägnätet i Stockholm, ett nät med de primära transportvägarna som Trafikverket pekat ut tillsammans med Stockholms stad och Storstockholms Lokaltrafik. Det primära vägnätets utgörs av vägar med stora resenärsströmmar med bil och buss. Dess funktion är att upprätthålla godtagbar tillgänglighet i den centrala delen av storstadsregionen genom att värna kapacitet och minimera störningskänslighet.

E18 västerut från Stockholm identifierades tidigt av OKQ8 som ett stråk med svag försörjning av serviceanläggningar. En serviceanläggning vid en utfart från Stockholm riktar sig främst till trafik ut från staden – konsumenten tankar på väg ut.

Som jämförelse kan nämnas utfartsleden E4 söderut som inom 30 min från Stockholm C har fem serviceanläggningar*(se tabell nedan) med kombinationen drivmedel och snabbmat som uppfyller kriterierna ovan (höger sida vid utfart från Stockholm, enkel tillgänglighet).

*Anläggningar inom 30 min söderut på E4:

<i>Trafikplats på E4</i>	<i>Drivmedel</i>	<i>Restaurang</i>
150 Lindvreten	Ingo	McDonald's
147 Fittja	Shell	MAX
146 a Hallunda	OKQ8	Burger King
146 Tumba	Shell	McDonald's
144 Moraberg	Preem	McDonald's

Längs E18 västerut finns ingen sådan serviceanläggning innan Enköping där tillgängligheten dessutom är tveksam. Enköping ligger ca 1 h ut från Stockholm City.

1M Etablering AB

Kockbacka trafikplats öppnade 2018. Enligt trafikverkets prognoser kommer E18 fortsatt vara en viktig trafikled. Trafikmängd på E18 norr om trafikplats Kockbacka antas enligt trafikverkets prognos öka från dagens (2018) flöde 33 600 fordon/dygn till 54 000 f/d 2040.

Tabell ur SWECO:s trafikutredning för detaljplan OKQ8 Kockbacka.

2.2.4 Sammanställning

Tabell 4 visar en sammanställning över trafikflödena från dagens trafikmätningar, Trafikverkets prognos för 2030, samt Trafikverkets basprognos för 2040.

Tabell 4 Sammanställning över trafikflöden för de olika prognoserna

Prognos	Mätning, nuläge	Trafikverkets prognos till vägplan – prognos 2030	Trafikverkets basprognos2018 – prognos 2040
E18, söder om tpl Kockbacka	33 600 f/d	50 000 f/d	54 000 f/d
E18, norr om tpl Kockbacka	31 600 f/d	40 000 f/d	50 000 f/d
Kockbackavägen	5 100 f/d	12 700 f/d	7 200 f/d

För att kompensera för anläggningar som försvunnit i Stockholm har OKQ8 under mycket lång tid sökt ett läge längs E18** (se tabell nedan med lägen som bedömts inte fungera tillräckligt bra). Alternativa lägen har naturligtvis undersökts även av konkurrerande drivmedelsbolag som uppenbarligen gjort samma bedömning om dem då ännu ingen anläggning finns som uppfyller kriterierna; höger sida, bra synlighet och enkel tillgänglighet.

Trafikplats 149 Kockbacka ligger ca 30 min ut från Stockholm City. När den planerades av trafikverket påbörjade OKQ8 arbetet med att etablera en serviceanläggning på platsen. Förutom att serva trafik på väg ut från Stockholm med drivmedel, reservdelar, toaletter, fika och mat kommer anläggningen att serva boende i områdena Kungsängen – Bro och kan på sikt komma att behövas som ersättning för OKQ8:s drivmedelsanläggning vid Enköpingsvägen i Kungsängen.

1M Etablering AB

** Platser som undersökts av OKQ8 längs E18 västerut:

Trafikplats på E18	Argumentation
Hjulsta trafikplats	Stockholms stad släpper inget läge. Möjligen för nära Stockholm och mera ett lokalläge för Hjulsta/Akalla och ett trafikläge för Förbifart Stockholm.
155 Barkarby	Järfälla kommunen släpper inget läge; möjlig mark planerad för annat ändamål. Möjligen för nära Stockholm.
154 Jakobsberg	Möjliga lägen blir för långt från E18 och fungerar inte tillräckligt bra kommersiellt för att motivera en investering.
153 Kallhäll	Det finns ingen möjlighet att ansluta en anläggning på höger sida pga trafikplatsens utformning.
152 Stäket	Utformningen av den under 2018 ombyggda trafikplatsen omöjliggör etablering på höger sida.
151 Kungsängen	Det finns ingen påfart på E18 mot väster och ingen planeras.
150 Brunna	Möjligt läge blir för långt från E18 och fungerar inte tillräckligt bra kommersiellt för att motivera en investering..
148 Bro	Möjligt läge blir för långt från E18 och fungerar inte tillräckligt bra kommersiellt för att motivera en investering..
147 Draget	Svår topografi med bergskärning mot E18, möjligen för långt ut från Stockholm.
146 Åsen	Trafikverket säger nej pga avstånd till vägbanan. Möjligen för långt ut från Stockholm.

Lokalisering vid trafikplatsen

På trafikplatsens norra sida har tre alternativ undersökts; Ost - sväng till höger efter avfart, Nord – rakt fram efter avfart och Väst – sväng vänster efter avfart.

Efter avvägningar enligt nedan har alternativ Väst valts då den har minst påverkan på strandskydd, på fornlämningar och på spridningskorridor (inom Görvelnkilen). Nackdelen med att anläggningen inte kommer synas för trafikanter på E18 löses med skyltning.

läge	Fördelar	Nackdelar
Ost	<ul style="list-style-type: none"> Bra synlighet från E18 från Stockholm 	<ul style="list-style-type: none"> Nära gräns till- och inkräktar sannolikt på naturreservatet. Risk för störning av boende på norra sidan E18. Stor påverkan på fornlämningar. Minskar spridningskorridor.
Nord	<ul style="list-style-type: none"> Bra synlighet från E18 från Stockholm 	<ul style="list-style-type: none"> Stort intrång i strandskydd. Risk för störning av boende på norra sidan E18. Påverkan på fornlämningar Minskar spridningskorridor
Väst	<ul style="list-style-type: none"> Minst intrång i strandskydd. Minst påverkan på boende. Ingen påverkan på naturreservatet. Ingen påverkan på fornlämningar. Minimal påverkan på spridningskorridor. 	<ul style="list-style-type: none"> Ingen synlighet från E18 från Stockholm –kommersiellt sämst.

1M Etablering AB

Sammanfattning

- Färre möjligheter att tanka inom Stockholm och kranskommuner ökar behovet av drivmedelsanläggningar på väg ut från staden. Anläggningen blir en möjliggörare för resenärer på E18 med befintliga och framtida drivmedel inklusive el-laddning.
- Med generösa öppettider och service med fika, toaletter, restaurang och butik blir anläggningen en trygg punkt på resan.
- Rätt läge blir allt viktigare pga. osäker framtidsbedömning, större investeringar med nya drivmedel och mer flexibla anläggningar.
- Kockbacka trafikplats är det första möjliga läget längs E18 västerut för en drivmedelsanläggning och restaurang på rätt sida vägen och rätt avstånd ut från Stockholm (jämför E4 söderut med fem anläggningar inom samma avstånd).

Stockholm 2019-11-12

1M Etablering AB

Martin Östin

Etableringskonsult, verksam inom etablering av drivmedelsanläggningar sedan 1989.